

Banjole - otroško letovišče?

Letna konferenca Zveze borcev v Savskem naselju

V poročilu o delu v preteklem letu, ki ga je v nedeljo 18. januarja na letni konferenci ZB NOV v Savskem naselju prečital predsednik te organizacije tovariš Pehar, je večkrat omenjeno sodelovanje z osnovno šolo »Boris Kidrič«. Učenci in učenke te šole sodelujejo na vseh proslavah in prireditvah povezanih z NOB, nikdar pa niso sami. Z njimi so poleg prosvetnih delavcev, vedno tudi člani združenja borcev. Tako je bilo za 27. april, za 9. maj, za pohod »Po poteh partizanske Ljubljane«, za »Kurirsko pošto«, za 1. november itd.

Bivši borci NOV pa so v

šoli tudi predavali. Pripovedovali so o svojih doživljenjih v času narodnoosvobodilne vojne. Med temi je bil general Jože Jakomin, pisateljica Mira Miheličeva, tovarišica Brina Smid, ki je bila članica Kajuhove kulturne skupine in drugi. Ravnateljica osnovne šole »Boris Kidrič« Jelka Kutin je na konferenci med pozdravnimi besedami zagotovila, da bo še naprej podpirala sodelovanje šolske mladine z organizacijo ZB NOV.

Na konferenci se je zelo konkretno govorilo o delu, uspehih in problemih organizacije. Iz vsega tega pa je bilo razvidno, da je ta organizacija najaktivnejša v

Savskem naselju. Ni bilo političnega dogodka v občini in celo republikli zlasti če je bil v zvezi z NOB, da se ga članstvo ne bi udeležilo, če ne drugače, vsaj z delegacijo. Ta ugotovitev je razveseljiva zato, ker Savsko naselje, ki je nastalo po vojni, nima lastne revolucionarne tradicije. Precejšen del današnjih prebivalcev je namreč prišel iz raznih krajev Jugoslavije. Med seboj se dobro razumejo, zlasti člani borčevske organizacije.

Razprava je bila živahna, čeprav je bilo poročilo, kot je med drugim ugotovil predstavnik ZB NOV občine Ljubljana-Bežigrad Danilo Jurca, tako podrobno in izčrpno, da skoraj ni kaj dodati. Člani so se v razpravi zavzemali za še nadaljnje intenzivno reševanje stanovanjskih vprašanj članov ZB, saj je bilo lani od 33 novih prošelj iz Savskega naselja nekaj več kot polovica zavrnjenih. Med zavrnjenimi prošnjami so tudi take, je dejal predstavnik občinskega odbora ZB NOV Miloš Pertot, ki iščejo rešitev stanovanjskih problemov otrok borcev NOV. Po pravilniku pa ni mogoče, reševati stanovanjska vprašanja niti onim članom ZB NOV, ki imajo samo priznana enojna leta v času NOB. Kako bi potem mogli reševati otroke članov ZB?

Banjole pri Puli, letovališče borcev NOV, so bile zopet predmet vprašanj in pogovora. Tisti, ki so bili tam in tisti, ki so si samo želeli iti tja, dvomijo v pravilno izkoriščanje posteljnih kapacitet. Tovarišica Kmetova je celo predlagala, da je treba nujno izdelati pravilnik o možnostih, dolžnostih in pravicah organizacij ZB NOV glede izkoriščanja tega lepega kraja. In zopet se je tu odkrilo vprašanje, ki je težko rešljivo. V letni sezoni, ko je pritisk članov ZB za letovanje v Banjolah izredno močan, je tam po podatkih Jožeta Lesjaka le kakšnih 30 odstotkov borcev. Večino ležišč zasede

mladina. To so otroci udeležencev NOB.

Tovariš Kuklec pa je sprožil vprašanje odgovornosti za žaljiva prikazovanja NOB po časopisih in na RTV. Ko je Franček Hudej pozdravil navzoče v imenu četrtne konferenca ZKS, se je v zvezi s tem vprašanjem zavzel za direktno razgovor z novinarji na posebnem sestanku v Savskem naselju. Pozval je tudi člane združenja, da kar najaktivneje sodelujejo na bližnjih zborih občanov, ko se bo obravnavala komunalna ureditev Ljubljane.

Konferenci so prisostvovali tudi predstavniki tabornikov iz Savskega naselja. Ker z ZB dobro sodelujejo, mladincem Janezu Poglajenu ni bilo težko reči, da naj jim borci pomagajo priti do prostorov, ki jih rabijo za vse večjo aktivnost Tovarišica Kadunčeva pa je potem govorila o dolžnostih vseh družbenopolitičnih organizacij, da se zavzamejo za rešitev tega »taborniškega« vprašanja.

Na zaključku konference so člani izbrali dva nova člana za dopolnitev odbora organizacije. Dva sta se namreč lani odselila. Izbrali so tovarišico Pepco Filipič in ji obenem zaupali vodstvo socialne in zdravstvene komisije ter tovariša Zvonimira Srebotu, ki bo delal v stanovanjski komisiji.

SK

Tone Premoze prvi na Igmanu

Mladi, mnogobojni Tone Premoze iz Dola, je osvojil pod izredno težkimi vremenskimi pogoji in ob izredni poštenosti, saj je tekel celih 7 km z zlomljeno snučko, letošnji Igman. Proga, ki je dolga 30 km in je sama po sebi zelo naporna je bila tokrat zaradi močnega sneženja še težja in številni tekači so se po prihodu na cilj od utrujenosti zrušili, dosti pa jih tekmovalce tudi ni končalo. Premozeva zmaga, tokrat izvojevana v slogu proletarjeve izpred 28 let, je tako še pomembnejša, saj je dokazal, da se zna bojevati z muhasto naravo, z nesrečnim naključjem in vztrajati do konca. — Njemu in njegovim vzgojiteljem naše iskrene čestitke!

'Varuj se služkinje'

Aktualna sodobna satira v Savljah

Roman Novelli, dolgoletni režiser saveljskega prosvetnega društva, je pravkar postavil na amaterski oder lastno satiro »Varuj se služkinje«. To je sodobna aktualna zgodba o skrompirani skupini vodilnih uslužbencev, ki se konča tragično-komično, pa vendarle s priokusom nedorečene obsodbe. To skromno delo, ki si po izjavi avtorja ne pripisuje kakšnih literarnih ambicij, je kljub nepovsem izdelanim značajem in nekoliko preveč preprosto skonstruirani zgradbi, vendarle osvežujoča novost, ki je doslej pri nas ni napisalo še nobeno poklicno pero. Ne uvrstilo na program kakšno poklicnih gledalšč, ki se mimogrede rečejo že lep čas le bolj poglabljajo v tragedijo lastnih kriz, kot pa v sodobno in domačo aktualno repertoarno politiko. Kako zanimiva bi bila za primer satira na račun slovenskega narodnega gledališča.

Toda ostanimo pri pre-skromni vendar pogumni »Služkinji« iz Savelj izpod peresa Romana Novellija, barvarja iz propadajoče tovarne Tonosa. Avtor je pod naslovom svojega delca zapisal: »Godi se v sedanjem času«.

In se res. Komercialni in njegov ožji krog sodelavcev so nakupili stroje za svojo tovarno. Omislili so si dve kupoprodajni pogodbi — eno za delavski svet, drugo s provizijo vred pa zase. Služkinja, lahkoživa računarka, kot direktorjeva agentka ukrade provizijsko pogodbo. Komercialistu, sposobnjakoviču današnjega časa se v hipu vse podre: služba, vila, žena. Za vero v nadaljnje »uspehe« v življenju mu nepričakovano pride v naročje kratkorila služkinja, ki je pravzaprav povzročila vso nesrečo.



Avtor in režiser Roman Novelli

In kaj pravi režiser Roman Novelli?

Doslej sem se ubadal s prireditvami, zdaj pa sem postavil sam. Saj veš, življenje, ki ga živimo, je tako pestro, tako polno nenavadnih konfliktov in tragično komičnih situacij, da se nisem mogel izogniti skušnjavi. Svojega življenja se v tem pehanju za tehničnimi dobrinami niti prav ne zavedamo, razen kadar smo na robu — pre-pada ali zloma. Kakor kdo in kakor kdaj. Komolčarstvo, nezasluzeni denar, položaj velika sla po pridobivanju na račun drugih, itd.

Moja zgodba se dogaja doma v varnem zavetju razkošne vile z bazenom in brnke ženičke, ki se dolgočasi. In v ta moder-ni dom in zakon brez otrok pluska delovni kolektiv komercialnega direktorja, pozerja, nespo-sobneža in bleferja, človeka današnjega časa, ki se je povzpел na položaj. Zgodba je bolj zbadljiva, ka kot satira ali komedija. Postavl sem jo v današnji čas Marsikdo se bo v njej lahko prepoznal, če ni slep.«

Roman Novelli je doslej postavil na oder 27 različnih del. Najbolj pri srcu so mu dela, ki ljudi lahko očistujejo in zabavajo ob katerih se sproščeno nasmejejo.

Jože Carlo — sedemdesetletnik

V krajevni skupnosti Posavje, zlasti pa v organizaciji Zveze borcev NOV je Jože Carlo, ki zdaj stanuje v Ulici Pohorkega bataljona 165, zelo dobro znan. Še vedno je tako aktiven in družaben, da mu je težko pripisati 70 let. Lani se je vključil v pevski zbor »Posavje« in redno hodil na vaje, dokler mu petja ni odsvetoval zdravnik.

Ko praznuje tako visok osebni jubilej, naj nam bo poleg iskrenih čestitk in želja, da bi bil zdrav in še dolgo živel, dovoljeno malo pobraškati po njegovem zanimivem življenju.

Rodil se je 11. februarja 1900 v Veliki Nedelji pri Ptuj. Pet let star je dobil mačeho in po njeni zasluzi, kor je bil večkrat po kritiki tepon, je postal upornik. Kot 18-letni mladenič se je tokel na italijanski fronti za račun ranjke Avstrije. Čeprav je bil tudi ranjen, je Avstrija vojno izgubila.

Toda, ko je prišel domov in slišal za Maistrove borec, ki so se šli boriti za pravično severno mejo Slovencev, je bil takoj zraven v bojih za slovensko Korosko, v Crni na Koroskem je bil zopet ranjen. Z udeležbo v teh bojih si je pridobil status borca za severno mejo 1918 — 1919.

Potem se je zaposlil. Izučil se je za torbarja in postal torbarski moister. Tedaj je živel v Mariboru, kjer se je vseskozi, čeprav je postal obrtnik, družil z naprednimi delavci. Bil je član delavskega prosvetnega društva »Svoboda«, pel pa je kar v dveh zborih, v zboru Svobode in v zboru mariborskih pekov.

V Ljubljano je Jože Carlo prišel leta 1937. Zaposlil se je v takratni Jugoslovanski tiskarni, se vključil v delavsko organizacijo in postal delavski zaupnik.

Pristaš OF je postal že leta 1941. S tovariši iz tiskarne je izrševali napise in potrosne akcije, zbirali razni material za partizane itd. Kot torbar je po naročilu tovariša Skerlavaja — Petrača izdeloval tudi torbice za kurirje OF.

Leta 1943 se je iz Viča preselil na Kodeljevo, službo v tiskarni pa je opustil. Pred okupatorjem in izdajalci na Viču je bil namreč tako kompromitiran, da se mu je preselitev zdela nujna. Seveda se je tudi na Kodeljevem vključil v OF. S tovariši je tedaj za partizane abiral orožje, zdravila, cigarete, obutev, obveznice posojila OF itd. Večkrat je tudi sodeloval pri prenosu tega materiala k partizanom čez Rožnik proti Horjulu.

Po osvoboditvi se je kot torbar vključil v socialistični sektor. Postal je upravnik podjetja »Usnjeni izdelci na Celovški cesti 14«, nato pa direktor tega podjetja vse do leta 1963, ko je šel v pokoj. Istega leta je bil z ukazom predsednika Tita odlikovan z medaljo »Zasluge za narod«.

Vrtovi doslej še niso bili v trdni zimi, vse daljši februarjski dnevi pa že priganjajo vrtnike k delu. Sami bodo morali vzeti v roke škroplilnice, žagice, škarje, lopate in še dosti drugih pomagala.

Za Bežigradom je veliko vrtov ob hišah, pa tudi vaških sadovnjakov je dosti. Le urejen vrt je lep in dobro donosen. Če smo dreve dobro posadili, sta za uspeh pomembna gnojenje in obrezovanje. O obrezovanju je napisanih že toliko razprav in postavljenih toliko sistemov, da se vrtnik, ki bi sam obrezoval, boji, da ne bi narobe rezal. Toda tudi obrezovanje sadnega in okrasnega drevja bo preprosto, če razložim, zakaj se obrezuje.

Vsako mlado drevo je najprej v rastni, šele nato v rodni dobi. Nizkodebelna sadna drevesa so vsa cepljena na šibkeje rastoče podlage, ki začno zgodaj roditi; sorta Jonatan je verjetno najpridnejša, saj zacveti že v drugem letu. Na semenjaku (divjaku) cepljena drevesa pa sprva več let le rastejo, pa naj bodo nizka ali visokodebelna. Šele ko ta prirodna mladost popusti prične rodna doba. A rodna doba bi ne bila zaželjena, če bi dajala le rodni les, saj bi se rastlina kaj kmalu izčrpala in ostala vedno nizka. Z obrezovanjem moramo pobuditi nastanek vejice, ki ne bodo rodile, ampak se bodo le olistale in ustvarile nove veje, ogrodje krošnji.

Vrtno veselje

Obrezovanje je važno zimsko opravilo

Iz tega sledi, da moramo vsako leto skrbeti za reden pridelek in da rodnega lesa ne sme biti toliko, da bi zaradi rast lesnih vejic. Tu imamo dve možnosti, ali rezanje rodnih brstik, kar ni najbolj pametno, ali pa trebljenje plodov, še boljše trebljenje cvetov. S tem se zaloga hrane vsako leto troši in zato rodnost ne kaže odmorov, vsako leto torej pridelujemo. Ker obrezano drevo ni prepolino so plodovi rejeni in okusni. Obiranje cvetov in redčenja plodov se žal ne da opravljati na visokem drevju, zato je prikladno le nizko drevje, pa še tu ne gre brez dvoramne lestve.

Obrezovati začetno sadno drevesce že ob sajenju. Takrat se tudi odločamo za drevesno obliko, torej ali za oblikovan špalir ob steni ali na prostem ali pa za prosto rastočo krošnjo. Marelice gojimo zdaj vse bolj kot prosto rastoče drevo, ob steni pa tudi niso več strogo oblikovane ampak teko veje v rahlo poševni pahljahi. Tudi pri hruških zdaj ni več palmet strogih linij in ostrih kotov ampak so le še poševna ramena, ki teko v meterski razdalji iz debela, navadno so to tri do štiri etaže.

Največ sadnih drevesc pa

raste zdaj ali v obliki grma ali v vretenasti drevesni obliki. Te oblike je treba osnovati takoj po sajenju, na starom drevju ne uspe več. Grmič si zamislimo kot obliko, ki ima vodilno osrednjo vejo (vrh) in tri do štiri stranske ogrodne veje. Pri nadaljnjem obrezovanju skrbimo le za to, da ostane vseh teh 4 do 5 vej vedno v isti višini, da odrezujemo z njim vse, kar hoče gnati na noter ali navzgor, vrh seveda ostane ali cel ali prikrajšan če je le predolg pustimo pa vse vejice ki rastejo navzdol, vodoravno ali poševno na gor. To so važne rodne vejice, ki dajo najboljši pridelek. Z leti se tudi te vejice utegnemo zgostiti ali iztrošiti, pa jih ali odstranimo, redčimo ali krajšamo. Če se dogodi, da drevesa le preveč rodijo, pa premalo doraščajo, jim prerodne dele vej delno odžagamo z namenom, da od tu poženejo nove lesne mladike. Če bi jih nastalo preveč, jih razredčimo.

Na drevesu mora biti vedno navzoče ugodno razmerje med številom plodov in številom listov. Listi poskrbe za razvoj plodov in pripravljajo še hrano za rast krošnje. Nekateri sorte so toliko rodne, na primer zlata zimska parmena, da jih je prav treba pomlajevati. Dre-

vo se kdaj kar samo pripravljajo na pomlajanje s tem, da požene po vejah močne mladice. Tem pravimo tudi »vodeni poganjki« razvijajo se pa ali zaradi kakih bolezni na drevju, npr. škrlupa, ki zadržuje rast na okuženih vejah ali pa zrastejo zaradi nove neprimerne lege vej, ki so postale preveč vodoravne ali se celo že povešajo. Teh vodenih poganjkov ne gre vseprek zatirati ampak jih bomo le razredčili, iz preostalih pa bomo vzgojili nove, pomlajene veje. Ko bodo razvite, bomo prejšnje ostarele odstranili.

Zanimiva in praktična drevesna oblika je vretenasta piramida. Veje ne rastejo namreč iz debela v večjem številu iz istega mesta, torej v vejnem vencu, ampak teko izmensko kot v potegnjenem vretenu, da dobi vsaka glavna veja čim lepši svoj prostor v krošnji. Ta drevesna oblika seže torej že višje v vrtni prostor, obreže se jo pa tudi tako, da odstranjujemo na noter rastoče vejice in tiste ki z vodilne veje silijo navpik, puščamo pa le te, ki nastanejo navzven. Med njimi režemo le tiste veje, ki so že pregošte. Pri tem pa ni treba obmahovati, saj se nam pri sadnem drevju nikoli ne gre za steljo in veje ampak

Piše: Jože Kregar

le za dostop sonca in vetra, pri kvaliteti in zdravju pridelka.

Tudi stara visoka drevesa se mora vsaj trebati mahu in stare skorje, v vrhu pa odžagati dosti vej, vsaj tiste, ki rastejo tik ena nad drugo ali ki napravljajo prave metle. Tudi za obrezovanje vinske trte v brajdi je zdaj že skrajni čas. Vodilne trte naj obdrže 6 do 8 popkov, stranske pa le enega do tri. Špalirna sadna drevesa in trto bomo takoj po rezi privezali k opori. Tudi breskve se v Ljubljani že obnesejo v zavetju in sončni legi. Breskve je treba še prav posebno redno obrezovati. Tu se odstrani vse drobcene vejice, pušča pa se le močne a še ne cele, saj se jih tudi do tretjine skrajšuje. Mnoge vejice se pa odreže prav pri veji, breskev mora biti redkih vej če naj da odlične plodove.

Crni in rdeči ribez ter kosmulja in malina tudi ne smejo ostati leta in leta ne očiščeni. Tu skrbj narava sama za stalno pomlajevanje. Nobene mlade šibe ne odrežemo pri teh štirih sadnih grmičih, pač pa vsaj tretjino štiriletnih že pri črnem ribezu, druge stare veje priredimo na vrsto naslednja leta. Pri rdečem ribezu ni toliko mladice, zato starih vej ne odnašamo tako strogo, raje jih krajšamo in s tem spodbujamo pomladitev. Tudi pri kosmulji režemo grm le tako, da ga redčimo, do čim odbijemo že ostareno šibo maline prav pri tleh.

In kdaj je čas obrezovanja? Češnje moremo obžagati prav ta čas, ko so zrele in pa seveda v neolistanem stanju. Pri oblikovanem sadnem drevju in pri breskvi opravljamo tudi poletno, zeleno rez, ko vejice pri krajšujemo, da dobimo spodnji del vejice močnejši in v popkih bolj razvit. Sicer pa prične mo obrezovati takoj, ko se drevje odlista. Takrat še najbolj brez skrbi hodimo z gumijastim podplatom tudi po vejah, ne da bi ranili lub. Pozneje v muzevnosti, od marca pa naprej, se lub kljub pozornosti rad poškoduje. Vendar imamo največ časa za obrezovanje v februarju in marcu. Februarja obrežemo vsa plemena, ki zgodaj odganjajo, od sadnih rastlin torej ribez, kosmuljo, lesko, marelico, breskev, slivo, češnjo, trto obstensko hruško, od okrasnih rastlin pa vrtni srobot, forsitijo, japonsko kutino, magnolijo, vrtnico in medveško. Toda te okrasne grmiče, razen srobotu in vrtnice, lahko redčimo tudi med samim cvetenjem in po njem.

Toda, samo obrezovanje le ni čudodelnik. Zato bomo za škarjami, lahko tudi pred njimi, postregli sadnemu in okrasnemu drevju še z gnojem in z umetnimi gnojili. Za vlažnejše lege je posebno priporočljiva Thomasova žilindra, ki jo damo lahko kar po snegu 15 kg na ar. ali pa vzamemo namesto nje po 5 kg superfosfata in kalijeve soli na ar.